

Anden næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages kl. 18.45.

Mødet udsat kl. 17.47.

Mødet genoptaget kl. 18.45.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring [af Freddy Madsen m. fl.].

(Andre selvst. forslag nr. VI. Fremsat 17/10 74).

Forslaget sattes til forhandling.

Arbejdsministeren (Johan Philipsen):

Det synes, som om forslagsstillerne ikke har gjort mig den ære at være til stede, men det skal altså ikke afholde mig fra at komme med et par kommentarer.

De fremsatte forslag indeholder, som det også fremgår af de meget kortfattede bemærkninger dertil, for en stor dels vedkommende gengangere fra tidligere forslag, fremsat fra forskellig side her i folketinget. Jeg tillader mig herom at henvise til, men ikke at gentage, de kommentarer, jeg ved tidligere lejligheder har fremført her i tinget. Nærværende forslag må selvsagt også anskues i sammenhæng med det forslag om ændringer i arbejdsløshedsloven, som socialdemokratiet fremsatte i folketinget i fre-dags.

Alle de rejste spørgsmål om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring må det efter min mening være naturligt at høre arbejdsmarkedets parter om, og det er vel nærliggende at opnå dette ved at indhente en udtalelse fra landsarbejdsnævnet, hvori såvel arbejdsmarkedets parter som Arbejdsløshedskassernes Samvirke er repræsenteret. I øvrigt har landsarbejds-

nævnet allerede beskæftiget sig med en hel del af, men ikke med alle de tanker, der er indeholdt i de forskellige forslag.

Med disse få bemærkninger skal jeg udtrykke håbet om en saglig og hurtig udvalgsbehandling af samtlige de forslag, der foreligger for tinget.

Erling Dinesen (S):

Det er jo gamle kendinge, det meste af det, som er indeholdt i det forslag, kommunisterne har fremsat, og en hel del af de spørgsmål, som er rejst, har vi diskuteret nogle gange.

Jeg skal gøre nogle bemærkninger til de enkelte ting, som man har taget frem.

Efter forslaget skal dagpengene fastsættes til 100 pct. af den gennemsnitlige ugeløn inden for den pågældende branche eller fag i det nærmest forudgående kvartal. Så vidt jeg kan se, er det altså, uden at man har et maksimumsbeløb hæftet på.

Herom vil jeg da gerne sige, at for mig at se vil en sådan ordning dels være umulig at administrere, dels vil den betyde, da man regner med en gennemsnitsugeløn, at tusinder vil få en understøttelse, der er højere end den arbejdsindtægt, der går forud for arbejdsløshedsperioden. Det er måske ikke meningen med forslaget, men så må jeg sige, det er usandsynlig sjusket udarbejdet, som det foreligger.

Vi er enige i, at 18 måneders bestemmelsen for unge under 22 år bør bortfalde, og vi har fremsat lovforslag herom. Til gengæld mener vi, at 26 ugers bestemmelsen må opretholdes, fordi man må dokumentere et vist fast forhold til arbejdsmarkedet, og det gør man herigennem.

Når det drejer sig om lærlinges understøttelsesret, er vi parat til at se nærmere på dette spørgsmål i udvalget. Jeg ved, at landsarbejdsnævnet arbejder med disse ting, og det har forbindelse med hele spørgsmålet om medlemskab af arbejdsløshedsforsikringen, hvor vi jo bl. a. har foreslået — det skal vi ikke behandle her i dag, det er jeg klar over — at den aldersgrænse, som i øjeblikket findes i loven, udgår.

Vedrørende spørgsmålet om anvisning og kontrol skal jeg henvise til de bemærkninger, jeg gjorde, da vi sidst behandlede dette spørgsmål, og bare føje til, at vi fortsat øn-

[Erling Dinesen.]

sker, at de arbejdsløsheds-kasser, som ønsker det, får ret til arbejdsanvisning. Det ønske herom, som fra bl. a. LOs side er fremsat, går ud på, at en sådan anvisningsmulighed bør indføres sideordnet med den offentlige arbejdsformidling.

Så har man et forslag om en 10 km-regel. Det kan jeg ærlig talt ikke tage særlig alvorligt. Jeg er lidt forbløffet over, at man kommer med et forslag af denne karakter, når man tænker på, hvad det alene ville betyde for hovedstadsområdet, hvor vel mere end 100.000 lønmodtagere har mere end 10 km til deres arbejde. Det kan jeg altså ikke tage særlig alvorligt.

Når det drejer sig om 78 dages reglen i § 64 og de strengere arbejdskrav for pensionister m. v., vil jeg sige, vi er parate til at drøfte det i udvalget. Det er et meget kompliceret spørgsmål, og også her er jeg bekendt med, at dette spørgsmål behandles i et udvalg under landsarbejdsnævnet. I øvrigt kommer de problemer, der er rejst her, formentlig til behandling sammen med det lovforslag, vi selv har fremsat, og som på et lidt senere tidspunkt kommer til første behandling.

Bay (FP):

Fremskridtspartiet må afvise de første to punkter, idet vi mener, at der dog er sparet noget ved, at man ikke skal på arbejde, men vi vil gerne drøfte det. Hvis der kan fremkomme virkelig sandsynlige begrundelser for det, vil vi gerne behandle det i udvalget, men vi tror altså ikke, vi kan gå med. Det samme gælder, når der er tale om nr. 2 i forslaget, hvor vi måske kan diskutere 18 måneders reglen, men i hvert fald ikke 26 ugers reglen.

At § 54 ændres, således at lærlinge straks opnår ret til dagpenge, vil vi se temmelig velvilligt på. Nr. 3 om anvisningen og kontrollen med ledige er jo et forslag, man tidligere har fremsat, og det vil vi gerne gå ind for. Nr. 4 om arbejde over 10 km fra bopælen er der vist ikke nogen der tager alvorligt. Vi gør det ikke. Vi har en anelse om, hvorfor forslaget er stillet, og det er en form, vi ikke kan lide. Nr. 5 kan diskuteres i udvalget. Det skal vi se nærmere på. Helt afvise det vil vi ikke.

Brøndsted (V):

Hvis man skulle sætte sig hen og regne på forslaget, så vil det vise sig at være et meget voldsomt og et meget kostbart forslag. Jeg tror også, man kan sige, at det ikke er særlig realistisk, og man kan undre sig lidt over, hvad man vil opnå ved at fremsætte et forslag i den yderliggående form, det har, for det vil jo være svært nok endda at få en virkelig saglig debat om mange af tingene. Hvis vi bare tager udgangspunkt i forslaget i nr. 4 om de 10 km fra bopælen, så har vi dér et udgangspunkt, der for så vidt viser, at man her er inde på noget, som slet, slet ikke kan være rimeligt eller rigtigt, for mange har en afstand fra deres bopæl til deres faste arbejde, der er meget længere, og det har man selv valgt og selv ønsket. På samme måde kan vi også, som det er sagt tidligere, sige, at vi jo kan fortsætte debatten om placeringen af arbejdsanvisningen.

Der kan være noget at debattere og noget at analysere og noget at følge op, men stort set må vi sige, at vi vil være med til at kigge på tingene, snakke om tingene; men forvent, at det er noget, der kan blive realitet i her og nu, gør vi ikke.

Elmholt (RV):

Visse dele af det fremsatte forslag til folketingsbeslutning har vi set i den foregående folketingssamling. Den stilling, det radikale venstre indtager til disse spørgsmål, gav jeg udtryk for, da vi tidligere havde første behandling, og mit parti har ikke ændret standpunkt i det tidsrum, der siden er forløbet.

Vi må afvise hovedlinjerne i det kommunistiske forslag, men som enkelte af de foregående talere har sagt, vil vi heller ikke fra radikal side afvise at se på enkeltheder i det fremsatte forslag.

Også jeg må sige, at bestemmelsen i nr. 4, hvorefter ledige uden tab af dagpenge kunne nægte at modtage arbejde, som blev anvist i en afstand af over 10 km fra bopælen, egentlig er ganske fantastisk i betragtning af det antal mennesker, der allerede på indeværende tidspunkt har en afstand til deres arbejde, der ligger langt ud over de angivne 10 km. Alligevel har disse mennesker vel ikke tanke om at skifte bolig af den grund.

[Elmholt.]

Et andet punkt tager stilling til dagpengesatsen. Det radikale venstre gav i 1968 tilslutning til, at dagpengene skulle udgøre 80 pct. af det, der var den normale arbejds-løn. Da et forslag senere var til behandling, hvorefter satsen skulle hæves til de 90 pct., kunne det radikale venstre ikke medvirke, men stemte imod, og i naturlig forlængelse heraf kan vi naturligvis heller ikke medvirke til det forslag, der her er fremsat. Det kan ikke være rimeligt at sidestille dagpenge og dagløn. Tager man alene transportudgifterne i betragtning, vil dagpengene vel i et ikke ringe antal tilfælde overstige dagløn-
nen.

Jeg er fuldt ud klar over, at arbejdsløsheden i sig selv er en særdeles alvorlig psykisk belastning, men den side af ledigheden er vi jo endda ikke i stand til at råde bod på ved at hæve dagpengesatsen.

Jeg vil i stedet runde af med at sige, at i stedet for disse forslag bør vi samle kræfter og økonomiske midler om at tilrettelægge en økonomisk politik, der på ny kan bringe de flest mulige i arbejde.

Adam Møller (KF):

Som naturligt er, vil en række af de problemer, som berøres i det foreliggende forslag, blive taget op i arbejdsmarkedsudvalget også på anden foranledning, fordi beskæftigelsessituationen, således som den nu og fremover tegner sig, er meget bekymrende, naturligvis, for alle i det danske samfund. Men dette forslag synes jeg ikke giver noget særlig godt grundlag for en sådan forhandling. Det forekommer mig, at forslaget tyder på, at man fra forslagsstillerne synes at have et vist behov for med korte mellemrum at vende tilbage til disse problemer og fremsætte forslag, som man må have en forudgående fornemmelse af ikke har mulighed for at opnå noget flertal her i folketin-
get. Det fremgår af bemærkningerne til forslaget, at man så sent som den 8. januar 1974 har fremsat et forslag. Selve den pågældende lov er fra juni 1973 og altså min-

dre end 2 år gammel, og der er endda sket en ændring af loven så sent som 19. juni 1974.

Jeg kan derfor dårligt opfatte forslaget — også når man ser på urimeligheden og usagligheden i nogle af bestemmelserne — som andet end et forslag, der er udformet for at skabe et propagandagrundlag for det kommunistiske parti. Det er partiet naturligvis ganske frit stillet over for, men det kan jo ikke undgå at påvirke den sympati, hvor-
med andre partier vil se på sådanne forslag. Jeg må derfor sige, at det konservative folkeparti stort set vil afvise det foreliggende forslag.

Vi mener ikke, at det kan være praktisk rigtigt eller rimeligt at føre arbejdsanvisningen i al almindelighed tilbage til fagforeningerne. At den tidligere har været der, og at den er overført til offentlig foranstaltning, er jo i sig selv et udtryk for, at folketin-
get flertal har ment, at dette var hensigtsmæssigt. Jeg ved meget vel, at der kan være enkelte områder, hvor det kan være praktisk, at det pågældende fagforbund gør det, men lige så vel må man jo understrege, at der kan være adskillige områder, hvor det er ganske upraktisk, at det kun er fagforeningen, der har anvisningsretten. Jeg tænker på folk, der skal skifte fagområde. Jeg tænker på den mobilitet, man ønsker at opnå, og at det i en vanskelig beskæftigelsesmæssig situation må være særlig påkrævet at se på, at mobiliteten på arbejdsmarkedet er så stor som muligt, for at så mange som muligt kan komme i beskæftigelse. Jeg tænker på folk, der på en eller anden måde har et handicap, og som ikke kan hjælpes direkte gennem fagforeningerne, men som kan få tilbudt muligheder igennem arbejdsformidlingen, således som den virker nu.

Ud fra disse grunde må jeg altså sige, at vi finder det absolut uhensigtsmæssigt at føre denne arbejdsanvisning tilbage til fagforeningerne. Det kan vel også i nogle tilfælde medføre en forskelsbehandling af de arbejdssøgende, at det er en sådan privat forening, der forestår arbejdsanvisningen, i

[Adam Møller.]

stedet for at det er en offentlig arbejdsanvisning, det drejer sig om.

Jeg vil da også gerne sige, at det nødvendigvis må medføre en usmidig arbejdsgang i arbejdsformidlingen, hvis det skulle være muligt at nægte at tage arbejde og alligevel bevare retten til 100 pct. dagpenge, hvis en arbejdsplads lå mere end 10 km væk. Det forekommer mig, at dette forslag er så uigennemtænkt eller, hvis det er gennemtænkt, så i hvert fald så usagligt, set fra arbejdsformidlingens synspunkter, at det i hvert fald absolut ikke kan nyde fremme.

Til sidst vil jeg gerne sige, at jeg også synes, det er urealistisk at ville fastsætte dagpengene til at være helt lig med den indtægt, som den pågældende har ved arbejde, bl. a. fordi der altid vil være udgifter forbundet med at udføre et arbejde, ikke alene transportudgifter, men udgifter til arbejdstøj og mange andre ting. Derfor vil det være vanskeligt at få et incitament til at komme i arbejde, når man ser, at man i virkeligheden kommer til at gå ned i indtægt ved at tage arbejde. Det kan ikke være en rimelig foranstaltning at indføre.

Ud fra disse betragtninger vil jeg altså sige, at det konservative folkeparti afviser det foreliggende forslag.

Poul Boeg (CD):

Det er jo et forslag med en lang række enkeltheder, som det kommunistiske parti her fremsætter. Jeg skal ikke gå ind på alle disse mange spørgsmål, som efter min opfattelse måske bedre egner sig til, at vi kan se på dem i udvalget, men jeg vil blot gerne tillægge det generelle og principielle synspunkt, at centrum-demokraterne ikke kan støtte dette forslag. Vi deler den vurdering, som flere andre ordførere har givet udtryk for, nemlig at man nok må regne med, at dette forslag primært er politisk betonet, at det næppe kan være baseret på nogen saglig og realistisk vurdering.

For blot at tage et enkelt eksempel kan jeg henvise til dette, som helt naturligt er faldet mange andre for brystet, og som vel fører os helt ud på det barokke overdrev, at man skulle have en regel om, at man kunne nægte at modtage arbejde, blot fordi det blev anvist i en afstand af mere end 10 km fra ens bopæl. Det ville virkelig være inter-

essant, hvis man kunne få en statistik over, hvor mange mennesker der ikke i forvejen bor mere end 10 km fra deres arbejdsplads.

Dette eksempel er vist rigeligt til at illustrere hele tendensen i dette forslag, og på baggrund af denne tendens kan mit parti som sagt ikke støtte forslaget.

Aage Frandsen (SF):

Det forslag, som vi behandler her, kan vel deles i to dele, nemlig det, som vedrører arbejdsløshedsunderstøttelsen, og det, som ligesom mere vedrører arbejdsformidlingen.

Når det drejer sig om det sidste, vedrørende arbejdsformidlingen, så ligger det sådan, at hvad angår forslaget i nr. 3 om, at anvisningen og kontrollen skal tilbageføres til fagbevægelsen, så har vi tidligere diskuteret denne sag her i folketinget, og vi har i SF selv fremsat et forslag herom. Vi er enige i princippet, men er ikke helt enige i det rigtige i at sige, at den skal tilbage efter de samme principper, som gjaldt før 1969. Det kunne godt være, man kunne gøre det på en anden måde. Vi har altså sagt: lad fagbevægelsen om, hvordan de vil have den tilbage. Nogle vil have den tilbage i den gamle form, andre i en ændret form, men princippet i nr. 3 kan vi være enige i.

Med hensyn til det, der ligger i nr. 4, som flere ordførere har været inde på, synes jeg nok, at det er meget uhensigtsmæssigt at nævne et bestemt kilometertal i forhold til bopælen. Hvis der deri ligger et princip om, at man mener, at der ikke skal være tale om, at man skal kunne anvise arbejde, som ligger langt fra éns bopæl, så er vi enige. Men som det er formuleret her, kan vi altså ikke støtte forslaget, for somme tider er 10 km meget langt at skulle rejse for at få arbejde, hvis ikke der er offentlige transportmidler, og hvis den pågældende ikke har eget befordringsmiddel udover en cykel. I andre tilfælde vil man sige, det er meget kort. Hvor der går offentlige transportmidler næsten fra dør til dør, må man sige, at så er det meget rimeligt at anvise arbejde betydelig længere væk end 10 km.

Det, som man formentlig skulle bruge som princip, var altså et eller andet med, at når der var tale om urimelig lang afstand fra bopæl til arbejdsplads, så skulle man kunne nægte overtagelse af arbejde. Det var det, vi foreslog i sidste folketingsssamling, og

[Aage Frandsen.]

det, vi stadig væk mener er det rette princip, i modsætning til at sætte en bestemt kilometertakst.

Med hensyn til de punkter, som behandler understøttelsen, er det, der ligger i forslaget nr. 1, sådan set det samme, som vi foreslog ved et dagsordensforslag her i folketinget den 10. oktober, og det er vi selvfølgelig stadig væk tilhængere af. Det blev dengang afvist af alle partier undtagen af kommunisterne og os.

Derfor vil det nok være rimeligt nu at se på, om ikke det kunne lade sig gøre at få princippet om fuld dækning for tabt arbejdsfortjeneste gennemført med et loft. Det var det, man argumenterede imod sidste gang. Nogle talte om — det var bl. a. arbejdsministeren — at man ikke kunne gennemføre fuld dækning for tabt arbejdsfortjeneste, fordi det så ville være vanskeligt at se, jeg tror, det var syerskerne i Heringssområdet, når de tjente betydelig mindre ved arbejdet, samtidig med at nogle akademikere fik mere i understøttelse.

Det vil nok være rimeligt nu at se på at få gennemført en fuld dækning for i hvert tilfælde LO-arbejderne, og det har vi selv foreslået i et forslag, der er fremsat i dag, idet vi siger, at loftet bliver lagt efter det, som er gennemsnittet for faglærte arbejdere i hovedstaden, så har vi dækket de fleste ind. De, der ligesom ligger over, hvad vi kan kalde en løn på omkring en 240 kr., får altså ikke den fulde dækning, men de andre får det. Jeg tror nok, at det er mere hensigtsmæssigt, efter at vi én gang har fået forkastet et princip om 100 pct. dækning til alle, at vi prøver på at få et forslag igennem, som ligesom tilgodeser noget af den kritik, som har været fremført, men som vi altså ikke anerkender. Når vi ikke kan få det gennemført på den ene måde, så prøver vi på den anden måde.

Derfor er vi altså enige i princippet her, men det er desværre ikke realistisk.

Med hensyn til det, der ligger i forslaget nr. 2, lægger vi i hvert fald mest vægt på at få fjernet særbestemmelsen for de unge under 22 år. Vi vil gerne snakke om det andet, de 2 første punkter vedrørende § 55, men det er i hvert fald det sidste punkt, der forekommer os mest urimeligt, og det

har vi også selv med i vores forslag. Med hensyn til det, der står vedrørende § 54, også under nr. 2, er vi 100 pct. enige.

Hvad angår det sidste punkt om særreglen for invalidepensionister på laveste sats, er det noget, vi gerne vil diskutere. Vi har det ikke selv med i vores forslag. Dermed er ikke sagt, at det ikke er noget, vi kunne være med til at gennemføre, men det, som vi mener er det centrale nu at få lavet, er for det første at få den rimelige dækning for alle, som vi altså kalder en fuld dækning, eventuelt med loft, og for det andet at få fjernet alle særbestemmelser for unge. Her er kun taget den særbestemmelse med, som gælder for lærlinge. Der er også spørgsmålet om de unges mulighed for at komme med i en arbejdsløshedskasse og få mulighed for at få understøttelse, efter at de er blevet medlem af en arbejdsløshedskasse. Jeg tror nok, at det er de ting, som er centrale at arbejde for.

For at resumere det kan jeg sige, at vi kan tilslutte os princippet i de fleste af de forslag, der ligger her, dog mener vi, at den bestemmelse, som er angivet i nr. 4, er ret så u hensigtsmæssig.

Bracher (KrF):

Jeg må sige, at med hensyn til det forslag, der ligger her, er der enkelte ting, vi nok vil være med til at se på, men stort set må vi nok afvise de punkter, der er i forslaget.

Når det gælder dagpenge op til 100 pct., vil jeg mene, at det i visse tilfælde — der står, at det skal svare til den gennemsnitlige ugeløn — vil betyde, at nogle får mere, end de vil få ved deres arbejde. Generelt må man vel sige, at de dagpenge, som skal gives, må ligge under det, som man normalt kan få ved at arbejde. Vi under gerne i den nuværende situation de arbejdsløse, som uforskyldt er kommet ud i arbejdsløshed, så meget som muligt, men jeg tror nok, at vi vil sige, at vi ikke kan gå ind for denne regel.

26 ugers reglen vil vi gerne beholde, men vi kan da godt se på 18 måneders reglen for de unge arbejdere. Ligeledes vil vi også gerne se på spørgsmålet om lærlingenes dagpenge efter læretidens udløb.

Når det gælder anvisningen, så holder vi fast på, som vi også gjorde det ved et tidli-

[Bracher.]

gere forslag om arbejdsformidlingen, at det må være dens opgave og ikke fagbevægelsens opgave at være arbejdsanvisende.

Bestemmelsen om, at man skal kunne nægte at overtage arbejde uden for et område af 10 km fra bopælen, vil jeg mene er en meget mærkelig regel at sætte ind. Det vil jo faktisk være umuligt at gennemføre den. Tager man selve Københavnsområdet, er der jo 10 km fra den ene ende af byen til den anden, og det skulle være mærkeligt, hvis man skulle nægte at arbejde inden for byens område. Tager man et eksempel som Danfoss, der jo har en stor arbejdsstyrke og henter arbejdere både fra Sønderjylland og fra Fyn, så vil det dér være umuligt at gennemføre en sådan regel. Hvis samtlige arbejdere ville nægte at tage arbejde mere end 10 km fra deres bopæl, så ville det være umuligt for en stor virksomhed at få tilstrækkeligt med arbejdere.

Vi vil altså gå imod disse ting, men vil gerne se på de ganske enkelte ting, jeg nævnte, i udvalget.

Knud Jespersen (DKP):

Jeg har tænkt på under den her debat, at der var en gammel revyviser, hvor man siger, at du har min sympati, men vi har ikke rigtig noget at have den i. Det høje ting har jo mange gange udtrykt sympati med de titusinder af mennesker, der bliver kastet ud i ledighed. Alle har prøvet at forklare, at ingen af os er interesseret i arbejdsløshed, og vi har som noget meget skammeligt og selv fra den milde og venlige regering med vrede afvist, at man skulle spekulere i arbejdsløsheden. Men alligevel ser det ud til, at princippet om fuld erstatning for dermed at tage en hvilken som helst mistanke fra nogen om at spekulere i arbejdsløsheden er det lidt svært at nå igennem med.

Hvad er det, vi har i øjeblikket? Vi har omkring 100.000 arbejdsløse. Vi har unge mennesker, der aldrig har set en arbejdsplads indvendig fra, som kommer direkte f. eks. fra en færdig uddannelse af mere eller mindre boglig art, og som er henvist til at leve på den måde, de nu kan, uden at kunne få understøttelse, uden at kunne opnå retigheder som almindelige mennesker. Vi har mange ældre, modne arbejdere, som ved, at hvis deres virksomheder falder sammen,

hvis det bliver småt med beskæftigelse, så kan de risikere at blive permanent arbejdsløse. Vi har igen andre, som ved, at hvis deres virksomheder går ned under kapitalismens almindelige krise, så er de henvist til at søge arbejde, og arbejdsmulighederne er meget små.

Jeg har bare villet nævne disse ting, for det principielle i vores forslag er to ting, bl. a. at sikre, at mennesket ikke fratages retten til at arbejde. Et flertal i vores folk og i folketinget opretholder en grundlovsbestemmelse, hvorefter den private ejendomsret er ukrænkelig, mens retten til at arbejde ikke er ukrænkelig. Nu siger man bare, at det bør tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger får adgang til beskæftigelse. Så lang tid noget sådant eksisterer, må dette ting også affinde sig med, at der er et eller flere partier, som uafbrudt rejser disse krav, indtil de bliver gennemført.

Hvad er det da, vi vil, når vi taler om at opnå garantier for at få fuld erstatning under ledighed? Ja, der er nogle, der vil sige, at vi spekulerer i, at folk så ikke vil gå på arbejde. Det er da muligt, at man har ret i en sådan påstand, men det er et meget, meget begrænset område. Den menneskelige natur er at gå på arbejde, hvis man ser bort fra oberster og generaler. At gå på arbejde er den menneskelige natur, og selvfølgelig vil de også gøre det, selv om de har sikret sig den fulde erstatning under tvungen ledighed.

Vi peger videre på, at i en periode som denne er økonomiske dispositioner for lønmodtagere meget svære at foretage. De kan disponere som i 1960'erne, hvor man fik at vide, at vi aldrig mere kommer tilbage til arbejdsløsheden, og så er de pludselig midt i den. Når man vil forlange, at der skal disponeres på denne facon, så må man også være villig til fra landets lovgivningsmagt at garantere, at ingen bliver straffet urimeligt og får deres købeevne nedsat på en sådan måde, at det går ud over forbruget.

Når man i en sådan krisesituation også får langvarigt arbejdsløse — og det er jo det, vi oplever nu — så er det helt urimeligt at fastholde den helt igennem udemokratiske 26 ugers bestemmelse. 26 ugers bestemmelsen er jo noget, der er smuglet ind i sin tid af reaktionære kræfter, som aldeles ikke forstod, hvad der rørte sig i dansk fagbevæ-

[Knud Jespersen.]

gelse eller i arbejdsløsheds-kasserne. En regel, der er smuglet ind med det for øje, at så kunne man jo også affolke, hvis man kom i sådanne tvangssituationer. 26 ugers bestemmelsen må helt fjernes. Det samme gælder den om muligt endnu mere urimelige 18 måneders bestemmelse om, at de unge inden for 18 måneder også skal fremvise de 26 ugers arbejde. Der kunne være grund til at sige en hel masse ting, men jeg skal bare fastslå, at princippet med dette forslag er, at de unge, der er færdige med uddannelsen, og det gælder altså også lærlingene, den dag deres lærlingeforhold er færdigt — selv om de ikke direkte kan komme på arbejde, bør de have samme rettigheder som den øvrige del af arbejdskraften.

Men så er der et andet spørgsmål, der knytter sig til hele denne situation. Det er spørgsmålet om anvisning af arbejdskraft. Vi har mange gange talt om, at kontrol med og anvisning af ledig arbejdskraft bør være i hænderne på den fagforening, som står for overenskomstmæssige forhold. Jeg konstaterer nu, at hvis man skal tage ordene for deres pålydende — det skal man somme tider være lidt varsom med — så har socialdemokratiet faktisk nøglen til at føre arbejdsanvisning og kontrol tilbage til fagforeningerne efter de principper, som var gældende indtil 1. april 1969. Betydningen af at se både en demokratisering af dette forhold, betydningen af at garantere økonomiske dispositioner for andre end den stærkeste del af kapitalen og betydningen af at forstå, at den menneskelige tragedie, det er at blive sat udenfor, nu også følges af en række ganske følelige økonomiske, er vores ansvar, kan man godt negligere, men jeg er sikker på, at det folketing, der tillader sig at sidde overhørig dem, der forlanger, at der gøres en ende på katastrofen, og indtil katastrofen er bragt til ophør, at der skabes menneskelige tilstande, har meget at tabe og intet at vinde.

Jeg skal anbefale forslaget.

Mølgaard (DR):

Jeg skal på ingen måde give udtryk for uenighed i de synspunkter, der er fremført fra praktisk talt alle sider om, at arbejdsløsheden er et alvorligt problem, som der bestemt bør gøres noget ved. Indtil det er sket

i tilstrækkelig kraftigt omfang til, at arbejdsløshedsspøgelset er manet i jorden, må vi se at skabe mest muligt anstændige vilkår for dem, der rammes af arbejdsløshedens tragedie.

Når man imidlertid betragter dette forslag til folketingsbeslutning, må jeg sige, at der er gode elementer heri, som vi meget gerne vil se positivt på, men der er også elementer heri, som vi ikke mener løser nogen funktion i forhold til den fremførte målsætning om at skabe anstændige vilkår for dem, der faktisk rammes af arbejdsløsheden. Der er elementer, som smager af et forsøg på udnyttelse af situationen, uden at der egentlig kan fremføres saglige argumenter, der er socialt betinget for at køre frem ad den vej, der skitseres her.

Forslaget om at yde 100 pct. erstatning må vi tage afstand fra, fordi det er 100 pct., beregnet som 100 pct. af den gennemsnitlige ugeløn ved fuld, sædvanlig arbejdstid. Det bliver jo for adskilliges vedkommende både 120 og 140 og måske 150 pct. af den faktisk oppebårne timeløn, når man står i arbejdsløshedssituationen, og jeg tror oprigtig talt ikke, at det vil være sundt for mobiliteten på arbejdsmarkedet.

Vel er der i øjeblikket nok større mobilitet på arbejdsmarkedet simpelt hen som følge af, at drivkræfterne er noget større, end de sædvanligvis er, men jeg tror også, at disse drivkræfter ville svækkes ganske enormt, hvis vi gennemførte dette forslag, og det er givet, at disse drivkræfter stadig væk må være til stede.

Det, man foreslår i nr. 2 om bortfald af 26 ugers reglen, må vi tage forbehold over for indtil videre, men vi vil naturligvis gerne se på det i udvalget. Med hensyn til forslaget om bortfald af 18 måneders reglen for arbejdere under 22 år synes vi, at man rammer noget fornuftigt. Ungdomsarbejdsløsheden er et problem, et alvorligt problem, og vi mener ikke, at disse specielle regler, som gælder for ungarbejdere, egentlig er fornuftigt begrundede.

Med hensyn til reglen om, at lærlinge skal kunne opnå ret til dagpenge straks efter lærlingetidens udløb, må vi også stille os positivt.

Vedrørende nr. 3, hvor den tanke fremføres, at anvisningen og kontrollen med de ledige skal tilbage til fagbevægelsen efter de

[Mølgaard.]

principper, der gjaldt før 1. april 1969, må vi tage afstand. Vi har haft et sådant forslag fremme her i folketinget også i sidste samling, og vi tog afstand dengang, idet vi bekvilede, at man ad den vej kunne sikre en faktisk neutralitet i arbejdsformidlingsfunktionen. Der foreligger ikke indtil nu nyere oplysninger, som kunne tyde på, at en neutralitet nu kan tilvejebringes ved at føre det tilbage til det apparat, som man af gode grunde forlod i 1969, i øvrigt med LOs fulde indforståelse.

Med hensyn til nr. 4 om, at lønmodtagere uden tab af dagpenge skal kunne nægte overtagelse af arbejde, hvis der er over 10 km afstand imellem bopælen og arbejdspladsen, så må vi bestemt sige nej til et sådant rigoristisk påbud. Der kan være invalider, der kan være andre, som er handicappede af den ene eller den anden ørund, for hvem 10 km er alt for lang en afstand. Jeg har nu i øvrigt også indtryk af, at arbejdsformidlingsfunktionen tager hensyn til sådanne særtilfælde. Jeg har også indtryk af, at man tager hensyn til, hvordan transportmulighederne overhovedet er. Jeg mener, at et rigoristisk påbud om 10 km vil være dårligt, og vi må derfor tage afstand fra det.

Det sidste punkt, der er indeholdt i forslaget, vil vi kigge på. Vi vil ikke tage stilling, før vi har kigget nøjere på det i udvalget.

Ordføreren for forslagsstillerne (*Freddy Madsen*) (DKP):

Jeg må sige, at i betragtning af, hvordan man ellers ofte betragter vores forslag, så synes jeg, at der fra mange sider er givet udtryk for, at man ser med velvilje, om ikke på forslaget i sin helhed, så dog på en række af punkterne. Det er klart, at vi på de områder, hvor en sådan velvilje er til stede, imødeser en forhandling i udvalget om, hvad der dér kan skabes flertal om.

Men der har jo fra nogle sider været en ret så barsk afvisning af forslaget, på trods af der her, som vores ordfører har understreget, har været sagt mange pæne ord om de arbejdsløse. Der siges mange mærkelige ting.

Hr. Poul Boeg siger, at det primært er

politisk betonet. Hvad har man ellers forestillet sig at man skulle stille af forslag her?

Der tales om at udnytte situationen, og hr. Elmholt siger, at det, det drejer sig om, er at få de arbejdsløse i arbejde. Det er vi da så inderligt enige om, og vi mener også, at vi faktisk i debatterne har fremsat en lang række forslag, der tog sigte på dette formål. Men kendsgerningerne er altså, at vi har 100.000 arbejdsløse. Kendsgerningerne er, at der fra mange sider er udtalt ønske om, at man nu måtte hjælpe de arbejdsløse.

Så fremføres der en række indvendinger mod de enkelte punkter, som jeg skal gå ind på. Jeg vil gerne med det samme medgive hr. Erling Dinesen, at det naturligvis er en fejl i udformningen af forslaget, at det ikke i punktet om den fulde dækning har været angivet, at det naturligvis drejede sig om maksimumssatser. Jeg ved ikke, hvor mange der har troet på, at vi virkelig kom her og foreslog, at nu skulle folk ikke have 100 pct. erstatning, men nu skulle de have 120 pct. erstatning. Det har naturligvis ikke været hensigten. Men det er overordentlig svært — og det tror jeg også hr. Erling Dinesen ved — at finde frem til nogle retningslinjer, som yder retfærdighed i retning af virkelig at give dækning og på den anden side også at sørge for, at der ikke er urimeligheder til stede. Derfor har vi altså valgt at foreslå, at maksimumsgrænserne skulle ligge omkring gennemsnittet enten i fagene eller brancherne. Det er ikke nok i fagene, fordi der jo også findes det store Specialarbejderforbund, hvor der også må tages hensyn til de enkelte brancher.

På den baggrund vil jeg også godt understrege, at det er forkert at sige, at der gives overdækning med vores forslag. Man siger, at det ikke er rimeligt at give 100 pct. dækning, for der er også udgifter forbundet med at gå på arbejde. Ja men det giver heller ikke 100 pct. dækning. Hvis man tager gennemsnittet i fagene og i brancherne og dertil lægger, at reguleringen kommer kvartalsmæssigt bagud, så bliver der jo ikke tale om nogen fuld dækning, men det er, så vidt vi kan se, det nærmeste, vi kan nå frem til på nuværende tidspunkt.

Jeg kan ikke forstå, at man ikke i en tid, hvor der findes i hundredvis af arbejdere, der allerede nu falder for 26 ugers bestem-

[Freddy Madsen.]

melsen, kan indse, at man bør fjerne denne regel. Påstanden om, at man skal have forbindelse med arbejdsmarkedet: ja men mennesker, som ikke har kunnet få arbejde, har ingen mulighed for at være i forbindelse med arbejdsmarkedet. Kendsgerningen er, at det, man nu gør, er, at man henviser disse mennesker til socialkontorerne.

En af de mest kritiserede ting er spørgsmålet om den 10 km's grænse, vi har anført. Der er nogle, der har sagt, at det var dårligt gennemtænkt, nej, det er i virkeligheden overordentlig velgennemtænkt. Men også på dette område erkender vi, at det er meget vanskeligt at finde frem til nogle grænser. Det, der har været formålet for vores vedkommende, har været at forhindre, at de bestemmelser, der findes i den nuværende arbejdsløshedslovgivning, bliver udnyttet til at koste folk rundt i landet.

Så taler hr. Aage Frandsen om, at man skal sige en rimelig afstand, men hvad er en rimelig afstand? Vi kan efter vores opfattelse ikke have den slags fortolkningsbegreber i loven, og jeg synes nu ikke, at 10 km med et offentligt transportmiddel, f. eks. i Storkøbenhavn, er så forfærdelig lidt. Men det kan naturligvis diskuteres, og det er en af de ting, som vi i høj grad er villige til at diskutere.

Den påstand, som fremføres fra nogle sider om, at der jo er masser af mennesker, der har meget længere til arbejde, er da sand og rigtig, men det er jo også frivilligt. Hvis man går ind på den tankegang, at det skal være den maksimale strækning, som nogen frivilligt har accepteret, så vil det jo betyde, at man skal anerkende, at folk f. eks. skal arbejde i København, medens de bor i Sydsjælland. Det er klart, at inden for frivillighedsbegrebet kan der være disse store afstande, men der må sættes ret så snævre grænser, når det drejer sig om at tvangsansvise folk.

Der kan nævnes en række andre ting; der er jo også fremsat andre forslag her i tinget om forbedring af loven, som senere kommer til behandling. Der vil også ved den lejlighed være anledning til at komme ind på en række af de her fremførte punkter, men med hensyn til hovedpunkterne i forslaget i den situation, vi står i, er det vores opfattelse, at den ikke betydelige, men dog den velvil-

je, der på forskellige områder er kommet til udtryk, nu også må omsættes i praktisk handling til gavn for de ledige.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at forslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af reguleringsstidspunktet for arbejdsløshedsdagpenge i 1975.

(Lovforslag nr. 74. Fremsat 13/11 74).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Erling Dinesen (S):

Vi har selv foreslået, at den regulering af dagpengene, som skulle finde sted efter den gældende lov med virkning fra 1. april 1975, på grund af den meget alvorlige arbejdsløshedssituation, vi står i, blev rykket frem til 1. december, og derfor er vi naturligvis ikke helt tilfredse med et forslag gående ud på, at det først bliver fra 1. januar.

Det er klart, at det er en væsentlig bedring af situationen for 10.000 arbejdsløse, men jeg vil da gerne spørge arbejdsministeren, om der ikke er teknisk mulighed for, at man kunne rykke det frem til 1. december, som vi har foreslået, i stedet for den julegave med tilbagebetalingspligt, som man har besluttet at give til de arbejdsløse i december måned. Vi for vort vedkommende vil meget gerne være med til en hurtig behandling af forslaget. Det er klart, at vi er positivt indstillet over for det, der ligger i forslaget, men som sagt, vi har selv ønsket, at vi fik det fremmet sådan, at det virkelig kunne få betydning allerede fra 1. december, altså i julemåneden, og derfor vil jeg spørge arbejdsministeren, om han ikke me-